

Het inburgeringsexamen

Hoe gaat het inburgeringsexamen er precies uitzien en hoe liggen de kansen van laagopgeleiden en analfabeten? Deze en andere vragen die ons bezighouden, stelde Heleen van der Meijden aan Henk Snoeken, plaatsvervangend directeur van het Project Modernisering Inburgering (PMI). PMI werkt onder verantwoordelijkheid van Rita Verdonk, minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie.

HELEEN VAN DER MEIJDEN/RECHTOPMAAT, NIEUWERKERK A/D IJssel*

Henk Snoeken studeerde Nederlands aan de Universiteit van Amsterdam. Hij gaf Nederlands als tweede taal in Amsterdam en leidde aan de Katholieke Universiteit Brabant (nu Universiteit van Tilburg) docenten NT2 op. Vervolgens werkte hij een jaar of tien bij het Instituut voor Taalonderzoek en Taalonderwijs Anderstaligen (ITTA) in Amsterdam. Zijn aandachtsgebieden daar waren Nederlands op de werkvloer, vaktaal en deskundigheidsbevordering op het terrein van buitenschools leren. Een volgende stap in zijn loopbaan werd het ministerie van Binnenlandse Zaken, waar hij kwam te werken bij de directie Integratiebeleid. Het nieuwe kabinet besloot die directie over te plaatsen naar het ministerie van Justitie. Snoeken ging mee en hield zich bezig met het arbeidsmarktbeleid voor etnische minderheden. Daarna kwam hij bij Inburgering terecht en

sinds drie jaar is hij plaatsvervangend directeur van PMI en inhoudelijk verantwoordelijk voor de inburgeringsexamens, zowel de examens in het buitenland als in Nederland. Vooral over dat laatste gingen de vragen die ik hem voorlegde.

Hoe ziet het inburgeringsexamen in Nederland er straks uit?

Er komt een decentraal én een centraal examen. In het decentrale examen gaat het om praktijkvaardigheden, om het testen van functionele taalvaardigheid. In het centrale examen zit ook een deel van die praktische taalvaardigheid. Er zit ook een examen Kennis van de Nederlandse Samenleving (KNS) in en een deel mondelinge vaardigheden die afgenomen gaan worden via de *Phone pass*, hetzelfde systeem als nu bij het inburgeringsexamen buitenland wordt gebruikt.

We hebben gekozen voor een deels onafhankelijke, centrale wijze van

examinering. Je kunt dan op een onafhankelijke wijze de prestaties van inburgeraars én van instellingen laten zien. Die keuze heeft ook te maken met het feit dat er voor mensen juridische consequenties aan het examen zitten. Het moet echt buiten kijf zijn dat het examen valide en betrouwbaar is. Daarbij komt dat ook de identiteit van mensen goed gecontroleerd moet worden. Het centrale gedeelte van het examen gaat uiteindelijk plaatsvinden op tien plaatsen in Nederland. In het begin zal het iets minder zijn. We moeten langzaam capaciteit opbouwen.

Gaat het centrale examen plaatsvinden op de ROC's waar nu de naturalisatie-toetsen afgenomen worden?

* Heleen van der Meijden is jurist en was NT2-docent; ze heeft nu een juridisch advies- en voorlichtingsbureau op het gebied van inburgering en naturalisatie.

Nee, er worden nieuwe locaties ingericht door de IB-Groep in Groningen die verantwoordelijk is voor de afname van de examens. Dat zijn overigens de locaties waar ook de toekomstige staatsexamens NT2 afgenomen gaan worden.

En waarom die keuze voor het praktische deel van het examen?

We hebben expliciet gekozen voor ook een praktisch deel omdat we vonden dat de ontwikkeling die al in het veld in gang was gezet – met portfolio's en praktijkgerichte toetsing – vooral gestimuleerd moest worden. De Inburgeringswet gaat uit van de visie dat inburgering iets op moet leveren voor de maatschappij. Mensen moeten iets kunnen doen met wat ze geleerd hebben. Je ziet in de wet ook de verbinding tussen inburgering en andere activiteiten zoals samenlooptrajecten en werk. Een examen moet daarbij passen en zo zijn we hiertoe gekomen.

In de Tweede Kamer is flink gedebatteerd over het wetsvoorstel. Wat is er veranderd in het oorspronkelijke wetsvoorstel Wet Inburgering na de behandeling in de Tweede Kamer?

Heel veel! Laten we ons beperken tot het gebied van de examens en de niveaus. Er zijn een paar belangrijke wijzigingen. Die wijzigingen waren overigens al vóór de stemmingen ingevoerd in het wetsvoorstel zelf. Er komt een differentiatie in niveaus. We hebben de differentiatie facultatief

gemaakt. Als je de ambitie hebt om een hoger niveau te halen dan vereist is, kan er aanspraak gemaakt worden op een lening en vergoeding. Als een oudkomer voor schriftelijke vaardigheden niveau A2 wil behalen in plaats van het vereiste A1-niveau, en daar een cursus voor wil doen, dan kan hij of zij bovendien aanspraak maken op een stimuleringspremie van ongeveer 280 euro, als hij of zij dat niveau behaalt. Die komt boven op de vergoeding die een inburgeraar al kan krijgen, namelijk 70% van de gemaakte kosten die geleend zijn.

Als mensen niveau B1 willen halen, kunnen ze ook aanspraak maken op leningen en vergoedingen. Als ze het staatsexamen I of II willen behalen, kunnen ze een lening of vergoeding daarvoor krijgen. De vereiste niveaus blijven gelden voor wat betreft de rechtsgevolgen die we verbinden aan het examen. Dus als oudkomers niveau A1 voor de schriftelijke vaardigheden halen, zijn ze in principe klaar, behalve als ze zelf meer willen.

Zijn er voldoende mogelijkheden om bezwaar aan te tekenen?

Het was aanvankelijk de bedoeling om bezwaren via de Algemene Wet Bestuursrecht te regelen. De Kamer wilde echter verder gaan. Alle instellingen die examens afnemen, zullen een Commissie van Beroep moeten hebben. Bij die commissie kan bezwaar aangetekend worden. De minister heeft dat gehonoreerd. Er komt bovendien onaf-

hankelijk toezicht op de uitvoering van de examens door het KCE (Kwaliteitscentrum Examinering).

Hoe gaat het decentrale examen georganiseerd worden?

Dit gedeelte kan afgenomen worden bij instellingen die zelf het initiatief nemen om exameninstelling te worden. Ze moeten dan uiteraard aan bepaalde eisen voldoen. Welke eisen dat zijn, weten we nu nog niet precies. Dit najaar gaan we daar meer bekendheid aan geven, zodat instellingen zich er ook op kunnen voorbereiden.

Heeft dat iets met het keurmerk te maken?

Nee, het is nadrukkelijk iets anders dan het keurmerk. Het keurmerk is iets dat door de branche zelf ontwikkeld wordt. Het examen is iets van het rijk. De minister moet kunnen ingrijpen als er iets misgaat. Er hangt veel van af voor mensen en daar moet je rechtsbescherming voor bieden. Het KCE is op sommige instellingen al aanwezig. Het KCE loopt al rond in de instellingen (voor andere examens) en kan de inburgering er bij wijze van spreken gelijk bij doen. We bekijken nog hoe we een en ander daar op een praktische wijze op elkaar aan kunnen laten sluiten. Het uitgangspunt moet zijn dat er zo weinig mogelijk dubbel werk komt voor instellingen.

Het centrale examen, hoe gaat dat straks in de praktijk?

De procedure is als volgt: je meldt je

aan bij de IB-Groep, net zoals nu bij het staatsexamen NT2 al gebeurt. Je krijgt een uitnodiging en je legt het examen af. Het examen kan een onbeperkt aantal keren afgelegd worden. Er zit wel een termijn aan: 3,5 jaar voor nieuwkomers en 5 jaar voor oudkomers. Wie na die periode het examen niet heeft gehaald, kan een boete krijgen.

Hier is veel over te doen. Veel alfabetiseringsdocenten zijn van mening dat het voor de meeste analfabeten moeilijk zal zijn om het vereiste niveau te behalen. Voor mensen die het echt niet kunnen halen zijn er ventielen ingebouwd. Als een cursist aantoonbaar inspanningen heeft verricht om het examen te behalen, maar het echt niet kan halen, dan kan de gemeente ontheffing verlenen. Maar we gaan daar niet van uit. Mensen moeten wel proberen het examen te halen.

Wie bepaalt of iemand zo'n ontheffing kan krijgen?

Dat lijkt me de taak van een jurist van de gemeente, omdat het om een ontheffing gaat en er rechtsgevolgen aan verbonden zijn.

Als mensen lijden aan een medisch of psychisch probleem waardoor ze het examen niet kunnen doen, dan kan er ook ontheffing verleend worden. Dan moet er een onafhankelijke arts ingeschakeld worden. De boodschap die achter de wet zit is dat iedereen in principe het examen kan doen, maar dat er een ontheffingsmogelijkheid is voor

mensen die onoverkomelijke problemen hebben. Het gaat dan om individuen en per geval zal dat beoordeeld moeten worden.

Hoe zit het met de sancties?

Als iemand de kantjes eraf loopt, kan hij een boete krijgen. De gemeente bepaalt dat. Er kunnen herhalingen voorkomen. De resultaatsverplichting blijft in de wet. Het voordeel van het behalen van het inburgeringsexamen is dat er geen dure naturalisatietoets meer gedaan hoeft te worden. Het behaalde inburgeringsexamen geeft recht op naturalisatie.

Hoe gaat het examen Kennis van de Nederlandse Samenleving eruit zien?

Bij dat examen, dat op de computer afgenomen wordt, wordt veel beeldmateriaal gebruikt. Daarin komen steeds gebeurtenissen van dezelfde personen voor. Een soort soap dus. De vragen worden allemaal voorgelezen en in de vorm van multiple choice voorgelegd. Mensen kunnen ook een proefexamen doen, zodat ze goed voorbereid het echte examen in kunnen gaan. Als voorbereiding kan ook de video gebruikt worden die gemaakt is voor het examen Inburgering Buitenland. Ik ga er niet op voorhand vanuit dat een analfabeet dit examen niet zou kunnen doen. Juist ook omdat de vragen voorgelezen worden en er veel beeldmateriaal gebruikt wordt. Laten we zoveel mogelijk mensen de kans geven om te laten zien wat ze kunnen.

Een vraagje nog over het examen Inburgering Buitenland. Hoeveel van de geslaagde kandidaten in juni waren laagopgeleid of analfabeet?

We hebben nog onvoldoende zicht op de deelnemers aan die examens, we zijn net gestart. De verwachting is dat we daar dit najaar meer over weten. Dan zal er ook een rapportage naar de Kamer gaan, waarin de uitvoering gedurende het eerste half jaar besproken wordt en waarschijnlijk zal dan ook dit punt ter sprake komen. In het valideringsonderzoek van het CINOP is daarover een rapportage gemaakt die beschikbaar is op internet: www.integratie.net

Men heeft gekeken naar het verband tussen opleiding en geletterdheid en de mogelijkheid om te slagen. Daaruit bleek dat ook laagopgeleiden en analfabeten in staat waren om de toets Inburgering Buitenland met goed gevolg af te leggen.

Er komen extra mogelijkheden voor inburgeringsplichtige analfabeten binnen de WEB. Wat wordt daar precies mee bedoeld?

Dat betekent dat vanuit de WEB-middelen ook cursussen voor analfabete inburgeringsplichtigen betaald kunnen worden. Dit is nieuws omdat tot nu toe de afspraak met het ministerie van OCW was dat uit de WEB-middelen geen cursussen betaald mochten worden. Wel NT2-onderwijs, maar niet voor mensen die onder de Wet Inburgering vallen. Dat is nu dus voor analfabeten veranderd.